

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยกำลังอยู่ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพการศึกษา ในด้านปรัชญาการศึกษา การบริหาร การจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน บทบาทของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปรับกระบวนการเรียนการสอน และการเปลี่ยนกลวิธีสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างสมบูรณ์ ทั้งเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขในชีวิต ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาอุดมศึกษา, 2547, หน้า 1) ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาอยู่ที่สถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนที่ใกล้ชิดที่สุด และบุคคลที่จะคลบ้นคาลให้เกิดความสำเร็จก็คือ “ผู้บริหารสถานศึกษา”

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาท และมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับองค์กร ในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษา การบริหารงานในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน ประสงค์ ปาสังห์ (2547, หน้า 2) จากภาระหน้าที่ของสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นความมุ่งหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จะสามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษา ให้สามารถตอบสนองภารกิจที่ได้รับมอบหมายในทุก ๆ ด้าน สถานศึกษาปัจจุบัน จะต้องบริหารจัดการ โดยมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ทันกับเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงบริหารงาน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาร่วมรับรู้เป็นคณะทำงานในการบริหารจัดการเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดไว้ว่ารัฐจะต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา และเอกชนจะต้องมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาภายใต้การกำกับ ติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ ในปัจจุบันนี้คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานใน

กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบการจัดการดำเนินการจัดตั้ง ส่งเสริมและสนับสนุน ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 1-3) โดยที่การบริหารและการจัดการศึกษา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดไว้ว่ารัฐจะต้องกำหนด นโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา และเอกชนจะต้องมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาภายใต้การกำกับ ติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีโรงเรียนเอกชน ที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการอยู่จำนวน 58 โรงเรียน สอนระดับอนุบาล จำนวน 23 โรงเรียน ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 35 โรงเรียน (สำนักงานนโยบายและแผนเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1, 2548, หน้า 22) จากข้อมูลดังกล่าวเห็นได้ว่าการจัดศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จังหวัดสมุทรปราการ มีการจัดการศึกษาอยู่ในจำนวนที่มากพอสมควร ย่อมทำให้มีความสำคัญเจริญก้าวหน้าของการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และประสบการณ์ในการบริหารงาน ด้านวิชาการและความเป็นผู้นำ ผู้บริหารต้องสร้างศรัทธาและประสานงานกับผู้ร่วมงานและชุมชน โดยเฉพาะความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ การปฏิบัติตนของผู้บริหารยังมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูรวมทั้งการให้ขวัญกำลังใจของครู

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว คุณภาพและความสำเร็จในการจัดการศึกษา ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเปรียบเสมือนกลไกที่สำคัญที่จะนำพาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า ด้วยการนำบุคลากรให้ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพและ ให้เป็นที่มุ่งหวังของผู้ปกครอง ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในกลุ่ม 3 อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา ของคุรุสภา พ.ศ. 2540 โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน ทั้งยังเป็นข้อมูลในการคัดสรรบุคลากรที่มีความเหมาะสมเข้าสู่ตำแหน่ง และเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนระดับจังหวัดเพื่อการศึกษาและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนมีความเจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในกลุ่ม 3 อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เขต 1 ในภาพรวม
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในกลุ่ม 3 อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ตามสถานภาพของบุคลากร ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ และเพศ

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในกลุ่ม 3 อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในกลุ่ม 3 อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ตามความคิดเห็นของบุคลากร ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่และเพศ แตกต่างกัน

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหาร และครูผู้สอน ในสถานศึกษาเอกชน ในกลุ่ม 3 อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ โดยทำการศึกษา ในช่วงปีการศึกษา 2549 มีขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษาเอกชน ในกลุ่ม 3 อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 14 โรงเรียน ประกอบด้วยเป็น ผู้บริหารจำนวน 14 คน ครูผู้สอน 516 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาสาระและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ เกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภา พ.ศ. 2540 จำนวน 12 มาตรฐาน ดังรายละเอียดในตัวแปรตามที่กล่าวต่อไป

- การศึกษา
- มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหาร
- มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากรผู้เรียนและชุมชน
- มาตรฐานที่ 3 มุ่งพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ
- มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
- มาตรฐานที่ 5 พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพ
- สูงขึ้นเป็นลำดับ
- มาตรฐานที่ 6 ปฏิบัติงานองค์กรโดยเน้นผลถาวร
- มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ
- มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์
- มาตรฐานที่ 10 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- มาตรฐานที่ 11 เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ
- มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

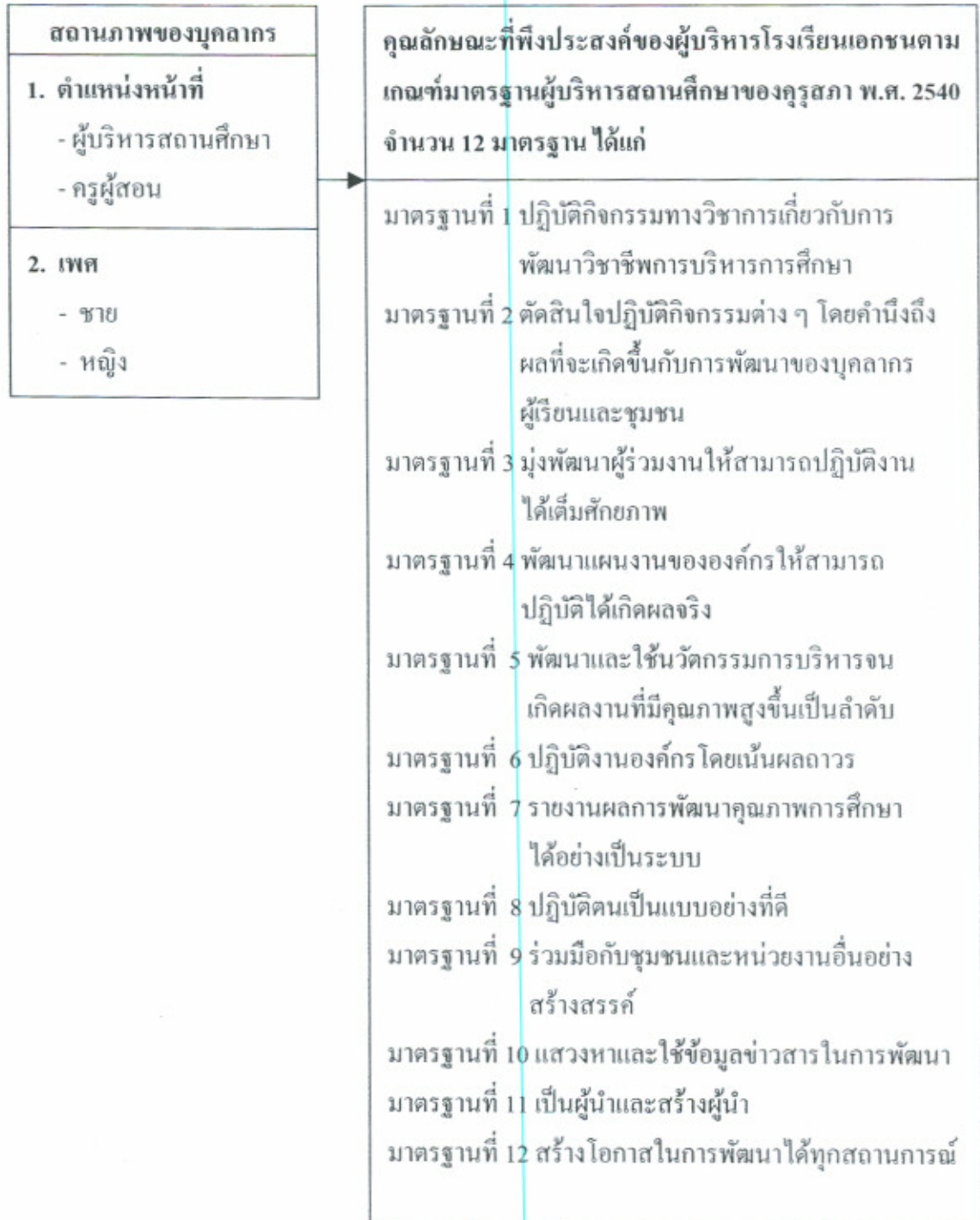
2.2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ เกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษาของคุรุสภา พ.ศ. 2540 จำนวน 12 มาตรฐาน ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในกลุ่ม 3 อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น
(independent Variables)

ตัวแปรตาม
(dependent Variables)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ที่เป็นที่ยังพอใจของผู้บริหาร และครูผู้สอน ตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษาของคุรุสภา พ.ศ. 2540 จำนวน 12 ข้อ ดังนี้

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา หมายถึง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ เป็นผู้นำของผู้นำเสนอและเผยแพร่ผลงานขององค์กรเพื่อให้สมาชิกยอมรับและเห็นคุณประโยชน์ของผู้บริหารที่มีต่อการพัฒนาองค์กรตลอดจนนำองค์กรให้เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยรวม

2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียนและชุมชน หมายถึง ผู้บริหารต้องแสดงความรัก ความเมตตาและความปรารถนาดีต่อองค์กรผู้ร่วมงาน ผู้เรียนและชุมชน ด้วยการตัดสินใจในการทำงานต่าง ๆ เพื่อผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย

3. มุ่งพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ หมายถึง ผู้บริหารต้องหาวิธีพัฒนาผู้ร่วมงาน โดยการศึกษาจุดเด่นจุดด้อยของผู้ร่วมงาน กำหนดพัฒนาของแต่ละคน และเลือกใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับการพัฒนาในด้านนั้น ๆ แล้วใช้เทคนิคการบริหารและการนิเทศภายในให้ผู้ร่วมงานได้ลงมือปฏิบัติจริง ประเมิน ปรับปรุงให้ผู้ร่วมงานรู้ศักยภาพ เลือกแนวทางที่เหมาะสมกับความสำเร็จของการบริหารอยู่ที่การดำเนินการเพื่อให้บุคลากรในองค์กรหรือผู้ร่วมงานได้มีการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ

4. พัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง ผู้บริหารมีวางแผนงานขององค์กรได้อย่างมียุทธศาสตร์เหมาะสมกับเงื่อนไขข้อจำกัดของผู้เรียน ครู ผู้ร่วมงาน ชุมชน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับนโยบาย แนวทาง เป้าหมายของการพัฒนา

5. พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ หมายถึง ผู้บริหารต้องมีความรู้ในการบริหารแนวใหม่ ๆ เลือกและปรับปรุง ใช้นวัตกรรมได้หลากหลายตรงกับสภาพการณ์ เงื่อนไข ข้อจำกัดของงานและองค์กร

6. ปฏิบัติงานองค์กรโดยเน้นผลถาวร หมายถึง ผู้บริหารเลือกและใช้กิจกรรมการบริหารที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของบุคลากรและองค์กร จนบุคลากรมีนิสัยในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ หมายถึง ผู้บริหารสามารถนำเสนอผลงานที่ได้ทำสำเร็จแล้วด้วยการรายงานผลที่แสดงถึงการวิเคราะห์งานอย่าง

รอบคอบ ครอบคลุม การกำหนดงานที่จะนำไปสู่ผลแห่งการพัฒนา การลงมือปฏิบัติจริง และผลที่ปรากฏมีหลักฐานยืนยันชัดเจน

8. ปฏิบัติคนเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง ผู้บริหารต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรมและบุคลิกภาพ

9. ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง ผู้บริหารต้องร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นในการเสนอแนวทางปฏิบัติและนำปรับปรุงการปฏิบัติ และแก้ปัญหาของชุมชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดผลดีต่อส่วนรวม

10. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง ผู้บริหารต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกทุก ๆ ด้าน จนสามารถสนทนากับผู้อื่นด้วยข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และนำข้อมูลที่ได้รับ มาใช้ในการพัฒนางานและผู้ร่วมงาน

11. เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารต้องแสดงออกอย่างชัดเจน และสม่ำเสมอเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้ผู้ร่วมงานมีความมั่นใจในการปฏิบัติจนสามารถเลือกกระทำที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม แสดงออกและชื่นชมได้ด้วยตนเอง

12. สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ หมายถึง ผู้บริหารจะต้องตื่นตัวอยู่เสมอ มองเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในกลุ่ม 3 อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ในภาพรวม

2. ได้ทราบความแตกต่างของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ในกลุ่ม 3 อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ตามความคิดเห็นของบุคลากร จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และเพศชาย เพศหญิง

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยมาเป็นส่วนประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1

4. นำผลการวิจัยไปขยายในการทำงานวิจัยในครั้งต่อไป